

هگمتانه اکباتان همدان

پایتخت‌های ایران در طول تاریخ

«همدان» شهری باستانی با قدمتی چند هزار ساله و از کهن‌ترین شهرهای جهان است. این شهر پیش از تشکیل حکومت مادها از سوی «یوسیان»، یکی از قبایل شش‌گانه مادها، به‌عنوان مرکز حکومت انتخاب شد. شرایط راهبردی و موقعیت جغرافیایی این ناحیه، عامل اصلی انتخاب آن به‌عنوان مرکز حکومت مادها در سال ۷۰۸ قبل از میلاد بوده است. واژه «هنگمته» (Hangamata) یا «هگمتانه»، به معنای محل اجتماع، و نام عیلامی آن، یعنی «هل مته نه» (Hal mata na)، به معنای سرزمین مادها، از همین زمان برای آن استفاده شده است. این واژه به واژه همدان که آن را به معنای جای یا شهر و محل اجتماع دانسته‌اند، بسیار نزدیک است.

دوران
ایلخانیان

در سال ۶۹۶ قمری، **بایدوخان** پس از آنکه در همدان بر تخت نشست، بانی بازسازی همدان شد. توجه به همدان به‌ویژه در طی دوران وزارت خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی که مقام وزارت را در طی سه دوره از ایلخانیان داشت بسیار چشمگیر و در خور توجه است. مرمت و ساخت بناهایی مانند مقبره سابق باباطاهر، امامزاده اظهر و امامزاده هود و غیره در این دوره انجام شده است.

دوران
مغول

همدان طی سال‌های ۶۱۸ و ۶۲۱ قمری به دلیل حمله مغولان، بار دیگر دچار آشوب و ویرانی شد. مردم قتل‌عام و خانه‌ها غارت شدند. محققان گورهای دسته‌جمعی در محله «دوگوران» همدان را، بازمانده همان کشتار بی‌رحمانه مغولان می‌دانند.

دوران
دیالمه

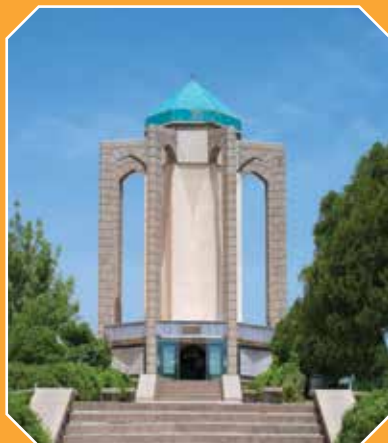
در سال ۳۱۹ قمری، **مرداویج دیلمی** همدان را تسخیر کرد. از حوادث مهم و معروف این دوره حکومت **شمس‌الدوله دیلمی** بر این منطقه با مرکزیت همدان و وزارت **حکیم ابوعلی سینا** است. ابن‌سینا در سال‌های ۴۰۵ تا ۴۱۲ هجری دوبار به وزارت شمس‌الدوله رسید.

۲۳ هجری
قمری

پس از جنگ نهاوند، در حدود سال ۲۳ قمری / ۶۴۲ میلادی، به دنبال حمله مسلمانان، به دلیل صلح فرماندار ایرانی این شهر با آن‌ها، شهر آرامش خود را حفظ کرد. اما این صلح ادامه‌دار نبود. ایرانیان قرارداد را شکستند و در نتیجه شهر در بهار سال ۴۴ قمری توسط مسلمانان فتح شد.

دوران
اشکانی

اشکانیان از این شهر به‌عنوان مقر تابستانی و ضرابخانه استفاده می‌کردند. بقایای بناهای دوره اشکانی و گورستان مربوط به این دوران، امروز در تپه هگمتانه و روی تپه موسوم به «تپه مصلی» وجود دارد.

آرامگاه باباطاهر

«اکباتان» یا «هگمتانه» در زمان مادها به قلعه‌ای مستحکم و وسیع شبیه بود. تعداد هفت حصار گرداگرد شهر ساخته شده بود. کاخ شاهی و خزائن پادشاه داخل آخرین حصار قرار گرفته بود. نکته جالب رنگ‌آمیزی این هفت حصار بود که هر یک به رنگی خاص - نماد هفت سیاره شناخته شده در آن زمان - رنگ‌آمیزی شده بود. کشفیات تپه باستانی هگمتانه ثابت کرده است که معماری و نقشه منظم این شهر در نوع خود منحصر به فرد بوده است. به‌ویژه شبکه منظم و پیشرفته آب‌رسانی هگمتانه در تمام طول حکومت مادها مرکزیت خود را حفظ کرد تا آنکه در سال ۵۵۰ پیش از میلاد، **کوروش دوم**، پس از غلبه بر مادها، پایتخت را از هگمتانه به پارس منتقل کرد.

کشف گورستان دوره سلوکی، با آیین تدفین با تابوت و بدون تابوت و با پوشش خمره‌ای و همچنین تحقیقات و نوشته‌های مورخان یونانی ثابت می‌کند که شهر هگمتانه در دوره سلوکیان دارای اهمیت بوده است.

نقشه این میدان، که در مرکز شهر همدان واقع شده است، در سال ۱۳۰۷ توسط معمار شهرساز آلمانی، بنام «کارل فریش» تهیه شده است. این میدان بین سال‌های ۱۳۰۹ تا ۱۳۱۲ ساخته شده است. بنیه اطراف میدان، شبیه ساختمان‌های میدان حسن آباد تهران و به سبک «باروک» (سبکی که در قرن ۱۹ و ۲۰ در اروپا معمول بود) ساخته شده است. از این میدان شش خیابان سی‌متری منظم با زاویه ۶۰ درجه منشعب می‌شود.

پس از انقلاب

پس از انقلاب و طی دوران جنگ تحمیلی، همدان نیز مانند بسیاری دیگر از شهرهای غرب و جنوب ایران گرفتار جنگ و خسارات ناشی از آن شد و بارها هدف بمباران عراقی‌ها قرار گرفت. با پایان جنگ و آغاز دوران سازندگی، ویرانی‌ها از نو ساخته شدند و شهر راه پیشرفت را در پیش گرفت. از جمله اقدامات انجام شده پس از انقلاب باید به تأسیس نیروگاه برق شهید مفتاح، ساخت شهرک‌های صنعتی، احداث فرودگاه، توجه به صنعت گردشگری، مرمت، بازسازی و حفظ آثار باستانی، تاریخی و طبیعی، و ایجاد بزرگراه‌ها و مراکز تفریحی و فرهنگی اشاره کرد.

دوران پهلوی

در دوران پیش از انقلاب، همدان مرکزی برای گردشگری و هنرهای دستی شد. وجود آثار تاریخی از دوران‌های کهن تا زمان معاصر در کنار آثار طبیعی و همچنین امکان دسترسی به استان‌های کرمانشاه، کردستان، لرستان و مرکزی به گسترش شبکه راه‌های آسفالت و تأسیس فرودگاه در این شهر انجامید. همچنین تأسیس تلویزیون و رادیو و دانشگاه بوعلی در سال ۱۳۵۱ گام‌هایی بود که در جهت پیشرفت همدان برداشته شدند.

دوران قاجار

همدان در دوره قاجار در زمره شهرهای بسیار معتبر و مهم ایران قرار داشت. دوران حکومت **علی‌خان ظهیرالدوله** در این شهر بهترین دوران حکومتی در همدان بود. وی در سال ۱۳۲۴ قمری به این منصب رسید و توانست نمونه‌ای از یک حکومت متکی بر شورا و مشورت را دو سال پیش از پیروزی انقلاب مشروطیت در این ایالت برقرار کند. اقدامات انجام شده توسط ظهیرالدوله تأثیر بسیاری در پیشرفت همدان و توابع آن از لحاظ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی داشت. از جمله این اقدامات عبارت بودند از: تشکیل مجلس فواید عمومی همدان و تشکیل صندوق عرایض و شکایات در همدان.

۹۰۸ هجری قمری

در سال ۹۰۸ قمری، با قدرت یافتن حکومت صفویه، همدان پس از سال‌های سختی که پشت سر گذاشته بود، بار دیگر رونق یافت. اما اختلافات ریشه‌دار میان ایران و عثمانی، زمینه جنگ‌هایی طولانی را میان دو کشور فراهم آورد. در نتیجه همدان چندین بار به اشغال عثمانیان درآمد، اما هشت سال بعد، **نادرشاه** همدان را به ایران بازگرداند. به موجب پیمان‌نامه‌ای که در سال ۱۱۴۴ قمری به امضا رسید، همدان به‌طور کامل به ایران واگذار شد.

شیر سنگی

آرامگاه ابن سینا